

Historien Psykologtidsskriftet ikke forteller

Eva Axelsen

Kirsten Benum

Ida Bernhardt

Siri Gullestad

professor emeritus, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

Margrethe Seeger Halvorsen

Ellen Hartmann

Professor emeritus

Hanne Haavind

Psykologisk instiutt, UiOKontakt mariraa@psykologi.uio.no

Bjørn Killingmo

Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

Anna von der Lippe

Tori Mauseth

Jon Monsen

Svein Mossige

Helene Nissen-Lie

Hanne Weie Oddli

Sissel Reichelt

Frida Gullestad Rø

Helge Rønnestad

Marit Råbu

professor i klinisk psykologi, Universitetet i Oslo

Line Stänicke

Hanne Strømme

alle Psykologisk institutt, Universitet i Oslo

Nora Sveaass

Menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening

Odd Arne Tjersland

Professor i psykologi, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

peder.kjos@psykologi.uio.no

Anders Zachrisson

Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

anders.zachrisson@psykologi.uio.no

Guro Øiestad

psykologspesialist, førstelektor ved UiO

Som fagmiljø reagerer vi på Psykologtidsskriftets fremstilling av striden om internklinikkene ved Psykologisk institutt.

STRIDEN OM STUDENTKLINIKKENE

SOM LÆRERE OG FORSKERE som er eller har vært tilknyttet Fagavdeling for klinisk psykologi ved Psykologisk institutt, UiO, ønsker vi med dette innlegget å sette søkelyset på forhold som ikke ble omtalt i Psykologtidsskriftets dekning av situasjonen ved klinikkene ved Psykologisk institutt (TNPF, november, 2017). Det dreier seg om forhold vi mener er av betydning for å forstå bakgrunnen for konfliktene rundt internklinikkene og den dramatiske stengningen av dem. Tidsskriftets reportasje er preget av mangel på undersøkende, kritisk journalistikk: Påstander fremføres og blir hengende i luften, ukommentert og til dels udokumentert.

Lederen i nummeret har tittelen «Helsemakt». Den fremholder at med økt makt for psykologer følger økt ansvar, ikke bare for å gi god behandling, men også for å sørge for at den faglige virksomheten er i tråd med gjeldende lovverk. Vi deler dette synspunktet. Slik Psykologtidsskriftets reportasje viser, har tilsyn avdekket mangelfulle systemer ved driften av internklinikkene ved Psykologisk institutt i Oslo. Det reportasjen *ikke* sier noe om, er at de manglene som ble avdekket, kunne vært utbedret – i ro og fred og i godt samarbeid med internrevisjonen ved UiO – uten det flomlys av negativ oppmerksomhet som stengningen av klinikkene medførte. For ikke å snakke om de dramatiske og helt utilbørlige konsekvensene stengningen fikk for våre studenter og deres pasienter. Vanligvis får virksomheter anledning til å rette opp lovbrudd og systemavvik i løpet av en gitt tidsfrist. Det skjedde ikke ved internklinikkene på Psykologisk institutt.

Unødvendig stengning

I stedet for en forsvarlig behandling av en situasjon der det var mistanke om avvik, ble klinikkene altså stengt på dagen av universitetets øverste ledelse. Stengningen skjedde uten forvarsel, uten noen form for kontakt eller samarbeid med klinikkansvarlige og uten at det forelå en plan for ivaretagelse av berørte pasienter og studenter. At en klinikk med ansvar for pasientbehandling stenges uten konkret begrunnelse og varsling i forkant, har – som påpekt av Aslak Syse, professor emeritus i helserett – ikke skjedd tidligere. Stengningen, som varte i fire uker, har vært skadelig for mange parter: Pasientene på klinikkene fikk uten forvarsel avbrutt behandlingsløpet de var inne i. Stengning kan

bare rettferdiggjøres hvis det er fare for liv og helse – og det var det ikke snakk om her. Studentene ble påført brudd i sin opplæring og stor usikkerhet det siste året av sin psykologutdanning. Omdømmet til klinikkene, Psykologisk institutt og Universitetet i Oslo har lidt skade, også på grunn av selve håndteringen av saken.

Hvordan kunne det skje? Beslutningen om stengning ble tatt av universitetsdirektøren ved UiO, i samråd med universitetsledelsen, ut fra et føre-var-prinsipp. Bakgrunnen var at «man hadde grunn til å tro at helse og sikkerhet ville kunne komme i fare.»¹ I etterkant ble en rapport fra advokatfirmaet Kluge av 17.10.17 brukt for å rettferdiggjøre stengningen. Men klinikkene ble stengt den 10.10.17, en uke før denne rapporten forelå. I en redegjørelse fremlagt for universitetsstyret, ble det blant annet fremholdt at studenter satt alene på kveldstid med pasienter med alvorlig psykopatologi. Bildet som ble tegnet, var nærmest av «vill-vest»-tilstander. Opplysningene om pasientgrunnet var imidlertid feilaktige.

Da advokatfirmaet Kluge i juni 2017 fikk i oppdrag å utrede det juridiske grunnlaget for internklinikken, trengte de informasjon om pasientgrunnet til klinikkene. Denne informasjonen fikk de, ifølge Kluges siste rapport, gjennom en e-post fra instituttleder. Den må ha gitt inntrykk av at pasientene kunne representere en langt større risiko (herunder voldsrisiko, suicidrisiko) enn det som er tilfellet. Det ville da være uheldig at det – selv unntaksvis – foregikk terapier uten veileder i umiddelbar nærhet. Men denne informasjonen er ikke riktig: Pasientene ved klinikkene er nøye selektert ut fra både sikkerhets- og forvarlighets hensyn og at de egner seg for behandling ved en opplæringsklinikk for viderekomne psykologstudenter. Det betyr at de har en bredde av lette til moderate psykiske helseplager, mens alvorligere former for psykopatologi, og ikke minst risiko for utagering eller suicid, alltid har vært eksklusjonskriterier ved klinikkene.

I Kluges siste rapport er denne feilen rettet opp: «De faktiske opplysninger om inntakspraksis som vi nå er forelagt, avviker vesentlig fra det faktum vi ble forelagt forut for vårt notat 19. juni 2017» (understreket i rapporten). Med riktige opplysninger til grunn konkluderer Kluge i sin siste vurdering at klinikkene *ikke* hører inn under spesialisthelsetjenesten. Slik vi oppfatter det, var ledelsens opprinnelige ønske om å definere klinikkene som del av spesialisthelsetjenesten ledd i et forsøk på å få klinikkene ut av instituttet.

Mangel på dialog

Utvilsomt påpeker Kluges siste rapport mangler i klinikkdriften som måtte utbedres. Like utvilsomt, slik vi ser det, ble retorikken omkring avdekkede lovbrudd preget av at den skulle rettferdiggjøre en dramatisk stengning som de fleste jurister med kompetanse på helserett anser som uberettiget – fordi den bryter med viktige pasientrettigheter. Universitetsstyret, Universitetet i Oslos øverste beslutningsorgan, ble i møte 24.10. bedt om å vedta at stengningen av klinikkene var «helt nødvendig». Dette ble avvist av et enstemmig styre. Vi synes det er oppsiktsvekkende at Psykologtidsskriftet ikke stiller ett kritisk spørsmål til stengningen av klinikkene.

Vi synes det er oppsiktsvekkende at Psykologtidsskriftet ikke stiller ett kritisk spørsmål til stengningen av klinikkene

¹. Sitatene er fra Fremleggsnotat til møte i universitetsstyret, 24. oktober 2017.

Bekymringer knyttet til mulige lovbrudd ved klinikkene ble ikke tatt opp med de ansatte ved klinikkene, verken av institutt-, fakultets- eller universitetsledelse. Vi ville ha tatt det imot, slik vi har vist at vi har tatt avvikene som ble avdekket, på alvor og har arbeidet intensivt med å lukke dem. Riktignok sier instituttleder til Psykologtidsskriftet at han forsøkte å ta opp bekymringer knyttet til klinikkdrift, men at han ikke «nådde frem». Hvilke initiativ han viser til her, er uklart. Det er ikke blitt innkalt til møter med dagsorden og referat der temaet er klinikkdrift og bekymringer vedrørende mulige lovbrudd. I den grad klinikkvirksomheten ble drøftet på dialogmøter i juni, var temaet ledelsens ønske om å flytte internklinikken til Lovisenberg og mulig integrering av disse i spesialisthelsetjenesten, mot de ansattes ønske og vilje. Vi må her understreke at dette er undervisningsklinikker som inngår som en integrert del av den opplæring som instituttets lærere og forskere står for, der fagmiljøet bør ha full faglig autonomi, og der pasientene som rekrutteres, må egne seg for en slik undervisningsklinik.

Tidsskriftet fremstiller en skjev historie med sin dekning av saken ved Psykologisk institutt. Det finnes en annen underliggende historie her enn den om ledere som forsøker å ta opp sine bekymringer, men ikke klarer å nå frem. Den historien handler blant annet om det å foreta viktige endringer i profesjonsutdanningen uten å legge til rette for en reell dialog med det berørte fagmiljøet og studentene. Denne historien velger Psykologtidsskriftet å ikke undersøke.